شهسوار شعر روس

درباره آنا آخماتووا به بهانه ترجمه مجموعه کامل اشعارش

کارنامه

حسین مسلم
معاون سردبیر

پرندگان مرگ چه بالا و چه بلند پرواز می کنند
اینک چه کسی شهر ما را نجات می دهد؟

ساکت باش! شهر می کشد نفس هنوز
زنده است و می شنود هر سخن

حسرت ندانستن زبان روسی از آن جمله حسرت‌هایی است که همیشه داغش بر دل من یکی خواهد ماند. حالا می‌شود حسرت خواندن آثار نویسندگانی چون داستایفسکی یا بولگاکف و... به زبان اصلی را با ترجمه‌های خوبی که به همت مترجمان توانا- و بیشتر از زبان واسط فرانسه- به دستمان رسیده است، تسلی داده باشیم، اما شعر چه؟ گرچه در شعر نیز معدود مترجمانی داشته‌ایم که دست بر آتش ترجمه شعر برده‌اند و محظوظ‌مان کرده‌اند، اما این حقیقت را نمی‌توان منکر شد که در کلیت خود، شعر هماره بر بلندا بوده و دست ما غالباً کوتاه.

جای تعارفی نیست و می‌توانیم مدعی شویم که مترجم اشعار دیگران، خودش نیز دست‌کم شاعری متوسط باشد و هنگام برگردان شعری از زبان بیگانه، دوباره شعری بسازد؛ منتها به زبان خود (مقصد) و بر اساس شعر اصلی.

در این میان حساب شماری از شاعران روس جداست. گذشته از غنای کم‌نظیر شعر روسی، سروده‌های این شاعران در فضای «تجربه زیسته»ای شبیه به ما زیسته‌اند؛ شاعرانی از این دست هستند که در نظر ما اهمیتی دوچندان پیدا می‌کنند. این دسته از شاعران (در این مقال شاعران روس) سوارانی یکه‌تازند. بدون تردید شعر شاعران این سرزمین سردسیر غنیمتی بوده برای غنی‌تر شدن گنجینه ادبیات جهان.

باری؛ در این چند خط، نگاه ما به «آنا آخماتووا»ست «آنا»یی که شاهد انتشار چند ترجمه جدید از شعرهایش در نمایشگاه اخیر کتاب بودم و کتابی حجیم همه دفترهای شعر آخماتووا با ترجمه احمد پوری و روشنک آرامش، کتابی هم که با جزئیات تمام به زندگی او و سال‌های دشواری پرداخته که نظامی توتالیتر را از سر گذرانده است.

شهسواری بی‌همتا

آخماتووا از آن دست زنانی است که وقتی با شخصیت و زندگی‌اش آشنا می‌شوی، احترامی عمیق به این بانو در تو رخسار می‌بندد؛ شخصیتی که موجب می‌شود وقتی آیزایا برلین، فیلسوف سیاسی نامدار در سال ۱۹۴۵ به شوروی سفر می‌کند و پای در لنینگراد می‌گذارد، بلافاصله و پیش از ملاقات هر فرد دیگری، سراغش را بگیرد و آسیمه‌سر به دیدارش بشتابد. شهبانوی شعر روس، مثل همیشه موقر و آرام، برلین را ساعت ۳ بعدازظهر در آپارتمان محقر، نیمه‌تاریک و نیمه‌خالی‌اش به حضور می‌پذیرد و این دیدار تقریباً تا ساعت چهار صبح فردا به طول می‌انجامد. آخماتووای تحت فشار سالیان در سیستم استالینی و شبه‌قحطی سال‌های جنگ به‌سر می‌برده، احیاناً طی روزهای پیش از آن، غیر از چای و سیب‌زمینی آب‌پز چیزی برای خوردن در خانه نداشته که از میهمان پذیرایی کند، اما سکناتش چنان بزرگوارانه است که انگار این «فقر» است که با بیچارگی در برابر این بانو زانو زده است. روایت برلین از دیدارش با آخماتووا و پیچش مویی را که در این دیدار و در نگاه و سخن او می‌بیند، فقط از اعجوبه‌ای چون خود برلین برمی‌آید؛ جایی که به نرمی خصلتی قابل نقد را از میان بسیار خصایل نیک او پیش روی خواننده می‌گذارد: «این وارستگی و رهایی از تعلقات و آرامشی که در کلام و رفتار آنا حس می‌شد، نمی‌توانست اعتقادات محکم و قضاوت‌های اخلاقی‌اش را پنهان کند و جای هیچ چون و چرایی نمی‌گذاشت. روایت او از افراد و زندگی آنها تلفیقی بود از محور اخلاقی شخصیت‌ها، موقعیت‌ها و ایده‌های ثابتی که مطلقاً نمی‌شد او را از قضاوتش دور کرد!»

> آخماتووا از آن دست زنانی است که وقتی با شخصیت و زندگی‌اش آشنا می‌شوی، احترامی عمیق به این بانو در تو رخسار می‌بندد؛ شخصیتی که موجب می‌شود وقتی آیزایا برلین، فیلسوف سیاسی نامدار در سال ۱۹۴۵ به شوروی سفر می‌کند و پای در لنینگراد می‌گذارد، بلافاصله و پیش از ملاقات هر فرد دیگری، سراغش را بگیرد و آسیمه‌سر به دیدارش بشتابد

درست که برلین آسیمه‌سر به دیدارش می‌شتابد و در برابر آنا کلاه از سر برمی‌دارد، اما محو او نمی‌شود (درست عکس روحیاتی که بسیاری‌مان داریم.) برلین، ملکه شعر روس را می‌کاود و به تحلیل زوایای شخصیتش می‌نشیند: «آخماتووا اعتقاداتی را به زبان می‌آورد که در واقع پایه و اساس روشنی نداشتند، بیشتر حسی بودند. اما او نه عقلش کم و نه خیالاتی شده بود. اعتقاداتش جزء تصورات به هم پیوسته‌ای بودند درباره زندگی و سرنوشت خودش و حس تعلق به ملتش.»

این برداشت نشان می‌دهد آخماتووا نیز از میراث تاریخی و البته خانه خراب‌کن روشنفکران روس مبرا نیست! میراثی که در پیشامشروطه از طریق قفقاز به این سو آمد و سلسله‌جنبان سنت روشنفکری ایرانی شد و کم و بیش وارث این نوع از روشنفکری بوده‌ایم. از همین رو است که جهان‌نگری، روشنفکران نسل ماضی ما را به روشنفکران روس شبیه می‌کند و متفاوت از روشنفکران غربی. این سنت همان چیزی است که هرتسن، اعجوبه روس، با نگاه تیزبین و کاونده خود بسیاری از وقایع را پیش از رخ دادنشان در روسیه فریاد کرده بود، در نقد نگاه کلی روشنفکران روس گفته بود: «ادعانامه‌ای پیوسته علیه واقعیت پیرامون.»

اما روس‌ها آخماتووا را تکریم می‌کنند و همواره برایشان تندیس الهه‌ای بی‌بدیل در دهه‌های وحشت بوده؛ به دیگر سخن مقاومت مسالمت‌آمیز اما سرسختانه‌اش در برابر چیزی که سزاوار کشورش و خودش نمی‌دانست و بر آن بی‌هیچ ترس و مسامحه‌ای پای می‌فشرد.

آخماتووا مورد غضب استالین و به تبع، حزب بود. پسر و شوهرش را به مسلخ استالینی برده بودند، درهم شکسته اما به ظاهر آرام بود.

در سال ۱۹۳۹ نگران از وضعیت پسرش می‌سراید:

هفده ماه گریستم
تا به خانه بازت گردانم
خود را به پای جلاد افکندم.
تو هم پسر منی و هم مایه خوفم

تا وقتی استالین زنده بود، کسی نمی‌توانست بدون اجازه رسمی به دیدار آخماتووا برود، دوستانش- به قول خودش، حتی وفادارترین‌شان- از او فاصله گرفته بودند، کاسه‌لیس‌های رژیم هرانگ و افترایی را که ذهن خیالباف‌شان اجازه بروز می‌داد، به او می‌بستند، از انگ اخلاقی تا جاسوسی و... در شعر «بی‌قهرمان» سرود:

ده سال تمام زیستم به زیر سایه اسلحه
جرأت نکردم که بنگرم به چپ و راست
یک ذره
و پس از من، در هر گام
می کنند لخ‌لخ مفتریان*.

اما فشار سالیان نه از متانتش ذره‌ای کاست و نه او را به اندک ملاحظه‌ای برای خوشامد صاحبان قدرت واداشت (اگرچه هرگز کسی ندید که در جمع علیه رژیم استالین یا خود او چیزی بگوید) اما همه می‌دانستند که تمام وجودش، حتی تک‌تک نفس‌هایش، در رد رژیم بود. البته بی‌های و هوی، آرام، نجیب و بسیار فقیر. به قول غلامحسین میرزا صالح، اشعارش بازتاب صادقانه تاریخ مصیبت‌بار آن سرزمین است. او نماد سرنوشت زن عمیقاً هنرمندی است با تمام دشواری‌ها و تلخی‌های زیستن و نوشتن.

*غلامحسین میرزا صالح مدعی شاعری نبود اما از آنجا که مترجمی بسیار گزیده‌کار بود در برگردان شعرها در کتاب «سرگذشت آنا آخماتووا» نوشته «ایلین فاینشتاین» نهایت باریک‌بینی را به خرج داده و ترجمه‌اش اشعاری به‌غایت زیباست (در این مطلب نیز از اشعار میرزا صالح بهره برده‌ام.) گویی آنا این شعرها را به زبان ما سروده است.

شکست مرگ با شعر

آنا آخماتووا با نام اصلی آنا آندریونا گورنکو (۱۹۶۶-۱۸۸۹)، شاعر و نویسنده روسی و یکی از بنیانگذاران مکتب شعری آکمئیسم (تعالی‌گرایی) است. در نوجوانی بود که نام آخماتووا را بر خود نهاد، نامی برگرفته از تبار مادری‌اش که به تاتاران نسب می‌برد. بلند بالا و باریک، پریده‌رنگ و شکیل، با چشمانی گود رفته و محزون و چهره‌ای فکور، به راهبه‌ای می‌مانست. هیچ شاعری به اندازه آخماتووا سوژه کار نقاشان و عکاسان نبوده است. نیم‌رخ بی‌مثالش را همیشه می‌شد از دماغ پرغرورش بازشناخت.

کسانی که می‌دیدندش تحت‌تأثیر رفتار شاهوار پرصلابتش قرار می‌گرفتند و با تجسم او در پوشاکی ژنده و ژولیده و توأم با تنگدستی در واپسین ایام عمرش حیرت می‌کردند که چون پاریایی (افرادی محروم از تمام حقوق فردی و اجتماعی) در رژیم استالین می‌زیست. بن‌مایه‌های اشعار آخماتووا را گذر زمان، خاطرات و یادبودهای گذشته، سرنوشت زن هنرمند و دشواری‌ها و تلخی‌های زیستن و نوشتن در زیر سایه استالینیسم تشکیل می‌دهد. از میان شاعران سده بیستم روسیه، هیچ یک چون آنا آخماتووا ندای مظلومیت مردمان کشورش را بی‌پرده سر نداد. حکایت زندگی او بازتاب صادقانه تاریخ مصیبت‌بار روس و شور برگرفته از آن برای سرودن شعر است. او از تمام شاعران روس، حتی ماندلشتام و تسوتایوا که استالین عذاب‌شان داد، در ابراز شهامت و شهادت پرآوازه‌تر است. ایلین فاینشتاین، شاعر و نویسنده و زندگینامه‌نگار بریتانیایی که زندگینامه‌هایی درباره الکساندر پوشکین، مارینا تسوتایوا و دی. اچ. لارنس نوشته، در کتاب «سرگذشت آنا آخماتووا» زندگی او را به نگارش درآورده است. انتشارات مازیار چاپ اول این کتاب را سال ۱۳۸۶ با ترجمه زنده‌یاد غلامحسین میرزا صالح منتشر کرد. میرزا صالح پیش‌گفتاری را که برای کتاب نوشته این‌گونه خاتمه داده است: «آخماتووا شعر و شاعری را «دادوستد مقدس ما» می‌نامید و کلامی که سبب شکست مرگ می‌شود.»

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — یک مرحله‌ای
شماره: ۱۴۰۴/۰۱۱
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
نصب و بهره‌برداری دو دستگاه مخزن سوخت گازوئیل و یک دستگاه مخزن سوخت بنزین جدید در جایگاه عرضه سوخت پالایشگاه
آخرین مهلت اعلام آمادگی و ارسال رزومه
پایان وقت اداری روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۰۸
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR و یا خبرگزاری شانا www.shana.ir و WWW.TENDER@NIORDC.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — با اخذ سپرده
درخواست شماره: RHP-7302505628-T25
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
خرید پمپ کامل P21001A/B
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل

تجدید آگهی مناقصه عمومی (همراه با ارزیابی کیفی)
نوبت اول — شماره ۳-۲
شرکت عمران شهر جدید پرند
شرکت عمران شهر جدید پرند، به آدرس کیلومتر ۳۰ اتوبان تهران - ساوه، فاز چهار شهر جدید پرند در نظر دارد، نظافت عمومی، جمع‌آوری زباله روزانه، رفت‌وروب معابر شهری را حسب مشخصات جدول ذیل و به‌شماره‌های سیستمی از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی به پیمانکار واجدِ شرایط که دارای حداقل رتبه ۵ مدیریت پسماند و ظرفیت آزاد، براساس بخش‌نامه شماره ۹۹/۴۰۴۲۴۵ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۹ و بخش‌نامه ۹۵/۵۷۶۷۵۶ مورخ ۹۵/۰۳/۳۱ و ۱۴۰۰/۱۹۴۰۹۲ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۸ و ۳۷۸۷۷ مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۳۱ از سازمان برنامه‌وبودجه کشور می‌باشند، واگذار نماید:

شماره سیستمی	عنوان	مبلغ کل براورد (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در مناقصه (ریال)	مدت قرارداد
۲۰۰۴۰۰۱۰۷۷۰۰۰۰۰۵	نظافت عمومی، جمع‌آوری زباله روزانه، رفت‌وروب معابر شهری شمال بلوار شهید سردار سلیمانی (فازهای ۴، ۵ و ۶)	۴۵۰,۱۶۷,۶۷۵,۰۳۰	۲۱,۶۰۳,۳۵۳,۵۰۱	۱۲ ماه
۲۰۰۴۰۰۱۰۷۷۰۰۰۰۰۶	نظافت عمومی، جمع‌آوری زباله روزانه، رفت‌وروب معابر شهری جنوب بلوار شهید سردار سلیمانی (فازهای ۴، ۵ و ۶)	۴۱۸,۲۱۰,۷۴۱,۲۷۳	۲۰,۹۱۰,۵۳۷,۰۶۴	۱۲ ماه

کلیه مراحل برگزاری مناقصه از مرحله دریافت ارزیابی کیفی و اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد قیمت مناقصه‌گران و بازگشایی پاکت‌ها اعلام به برنده و غیره از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس: www.setadiran.ir انجام خواهد شد. لازم به ذکر است مناقصه‌گران درصورت عدم عضویت در سامانه مذکور، نسبت به ثبت‌نام و دریافت گواهی امضای الکترونیکی در سامانه یادشده جهت شرکت در مناقصه اقدام نمایند.
نوع مناقصه: عمومی یک مرحله‌ای (با ارزیابی کیفی)
نوع و تضمین شرکت در مناقصه: ضمانت‌نامه بانکی به مبلغ قیدشده در جدول فوق (درصورت شرکت در مناقصه بیش از یک مورد ضمانت‌نامه هرکدام بایستی جداگانه ارائه گردد) و حسب بخش‌نامه شماره ۱۲۳۴۰۲/ت ۵۰۶۵۹ هـ مورخ ۹۴/۰۹/۲۲ و همچنین اصلاحیه آن به‌شماره ۵۲۱۱/ت ۵۷۵۹۲ هـ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۲ هیأت محترم وزیران که در مشخصات مناقصه قید گردیده است.
الف) چاپ آگهی نوبت اول در روزنامه ایران و مناقصه-مزایده مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۱۸ و چاپ آگهی نوبت دوم در روزنامه ایران مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۱۹ می‌باشد.
ب) مهلت دریافت اسناد ارزیابی کیفی و مناقصه برای متقاضیان واجد شرایط، روز یک‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۱۸ تا روز یک‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۲۵ از سامانه مذکور می‌باشد.
پ) آخرین مهلت ثبت‌اسناد مذکور در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت ساعت ۱۳ ظهر روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۰ می‌باشد.
ت) آخرین مهلت ارسال اصل پاکت الف (تضمین) به‌صورت لاک و مهرشده، تا ساعت ۱۳ ظهر روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۰ به دبیرخانه شرکت عمران شهر جدید پرند الزامی می‌باشد. (درصورت عدم ارائه اصل پاکت الف (تضمین)، پاکات ب و ج بازگشایی نمی‌گردد)
ث) تاریخ بازگشایی پیشنهادها ۱۴۰۴/۰۴/۱۸ ساعت ۱۰ صبح (اتاق جلسات)
درصورت نیاز به‌اطلاعات بیشتر، متقاضیان می‌توانند با تلفن ۵۴-۵۶۷۹۰۰۵-۰۲۱ با داخلی ۱۵۳ بابت اسناد و بابت مسائل فنی با آقای میرزا پور با شماره موبایل ۰۹۱۹۹۹۱۸۸۳۸ تماس حاصل نمایند.
توجه مهم: مهر و امضای دیجیتال اسناد ارزیابی کیفی و پاکت‌های (ب) و (ج) با استفاده از نرم‌افزار مهروموم الزامی می‌باشد.
شرکت عمران شهر جدید پرند

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — بدون اخذ سپرده
درخواست شماره: RHD-0005014-T25
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
خرید METERING PUMP
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — با اخذ سپرده
درخواست شماره: RHD-9905001-T25
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
خرید P/F FUKKO PUMP
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل

آگهی فراخوان مزایده عمومی شماره ۱۴۰۳/۰۵۸
«فروش یک دستگاه جرثقیل از رده خارج»
نوبت دوم
شرکت پالایش نفت بندرعباس
شرکت پالایش نفت بندر عباس در نظر دارد یک دستگاه جرثقیل از رده خارج خود را طبق جدول مندرج در اسناد مزایده و قیمت پایه اعلامی از طریق مزایده عمومی بفروش برساند.
۱- متقاضیان شرکت در مزایده می توانند از روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۲۵ لغایت روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۳/۲۸ از ساعت ۹ صبح الی ۱۲ ظهر جهت بازدید از دستگاه‌ها و دریافت اسناد مزایده به آدرس: بندرعباس- کیلومتر ۲۰ جاده اسکله شهید رجایی - سه راهی خونسرخ - بلوار صنعت نفت - شرکت پالایش نفت بندر عباس - ساختمان مرکزی - امور پیمان‌ها - اتاق ۱۳۴ مراجعه نمایند.
۲- تاریخ و محل تحویل و گشایش پاکات پیشنهاد مالی: تحویل پاکات مالی حداکثر تا ساعت ۱۲ ظهر روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۰۳ ، گشایش پاکات مالی در ساعت ۱۴:۳۰ روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۰۳ (همان روز) و محل تحویل: ساختمان مرکزی - کمیسیون معاملات- اتاق ۲۰۳ می‌باشد.
۳- میزان سپرده شرکت در مزایده معادل ۱۰٪(ده درصد) نرخ پایه کارشناسی مندرج در برگ پیشنهاد نرخ بصورت ضمانتنامه بانکی معتبر یا واریز وجه نقد به حساب پالایشگاه می‌باشد.
۴- نوع و مشخصات دستگاه مورد مزایده به همراه قیمت پایه در جدول مندرج در اسناد مزایده ذکر گردیده است.
۵- خریدار علاوه بر پرداخت قیمت خرید، ملزم به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده آن به فروشنده می‌باشد.
۶- این شرکت در رد یا قبول هر یک و تمامی پیشنهادهای واصله مختار خواهد بود.
۷- سایر شرایط در اسناد مزایده به طور کامل درج گردیده است.
۸- تلفن‌های تماس : ۳۲۳۶۷۱۵۲ و ۳۲۳۶۷۱۵۷ و ۰۷۶-۳۲۳۶۷۱۶۰
سایت اینترنتی ما: WWW.SHANA.IR و WWW.TENDER@NIORDC.IR و WWW.BAORCO.IR
کدپستی : ۷۹۳۱۱-۸۴۱۸۳
روابط عمومی و امور بین‌الملل

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — با اخذ سپرده
درخواست شماره: RHP-7302511185-T19
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
خرید کانکس
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل

آگهی مناقصه عمومی
نوبت اول — با اخذ سپرده
درخواست شماره: RHS-0447801-T19
شرکت پالایش نفت بندرعباس
موضوع آگهی:
خرید نبشی و قوطی آهن
برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت این شرکت WWW.BAORCO.IR مراجعه نمایید.
روابط عمومی و امور بین‌الملل